

Door **Caroline Wisse-Weldam**

Het verhaal vertelt...

Inleiding

Zolang er mensen zijn, zijn er verhalen. De vroegste verhalen hadden een noodzaak: ze waren bedoeld om de wereld te verklaren. Begon het te bliksemen? Dan kwam iemand met een verhaal over een god die met zijn paard over de wolken reed ... Maar verhalen kunnen zoveel meer. Ze kunnen opvoedkundige boodschappen bevatten. Ze kunnen plezier of troost bieden. Ze kunnen de vorm aannemen van een gedicht, een opera of een boek. En binnen al die vormen zijn er weer verschillende genres: het sprookje, de fabel, de mythe, de sage en de legende.

Naar: *Woord vooraf* uit: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Uitleg

In deze lesbrief staat het boek *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf centraal. Er zijn acht keuzeopdrachten (opdracht A t/m H) en drie verplichte opdrachten (opdracht I, J en K). Je maakt drie keuzeopdrachten en de drie verplichte opdrachten. Door de keuzeopdrachten leer je van alles over verschillende verhaalsoorten. Je gaat bijvoorbeeld op zoek naar dit soort verhalen uit jouw tijd. Bij de verplichte opdrachten onderzoek je een fragment (opdracht I), zoek je uit of de verhaalsoorten uit jouw opdrachten ook sagen zijn (korte verhalen die jaar in jaar uit worden doorverteld, opdracht J), en schrijf je zelf een verhaal (opdracht K).

Deze poster hoort bij het boek *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Niveau

Deze lesbrief is geschikt voor de klassen 2 en 3 van de leerlagen kgt en tl van het vmbo.

Opdracht A

Griekse en Romeinse mythen

De godenverhalen van de oude Grieken zijn wereldwijd bekend. Volgens de Grieken was er aan het begin van alle dingen alleen Chaos. Uit al die gapende, donkere leegte ontstond Gaia, de aarde. Gaia bracht de zee en de hemel voort. En ook drie eenogige reuzen, de cyclopen. En naast de cyclopen ook nog Titanen, die waren wel met zijn twaalven. Toen er genoeg goden waren, werd het tijd voor de mensen ...

Uit: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Maak deze opdracht alleen of met z'n tweeën.

Zoek op internet naar een bekende Griekse mythe en een bekende Romeinse mythe. Vul het schema in. Vergeet de titels niet.

	Griekse mythe	Romeinse mythe
	Titel:	Titel:
Wie is de hoofdpersoon?		
Wie is de vriend van de hoofdpersoon?		
Wie is de vijand van de hoofdpersoon?		
Tegen welk probleem loopt de hoofdpersoon aan?		
Waar speelt het verhaal zich af?		
In welke tijd speelt het verhaal zich af?		
Welke les leert dit verhaal ons?		

Opdracht B

Wijsheid uit het Oosten

Sommige verhalen leggen een lange weg af. Zo was er eens een Nederlandse minister die een paar jaar in Azië woonde. De verhalen die hij daar hoorde, vertelde hij aan zijn vrienden in Nederland. Een van die vrienden was een schrijver die zich Multatuli noemde. Multatuli schreef een boek waarin hij een van de mooiste verhalen die hij van zijn vriend had gehoord, overnam. Dat boek werd vertaald in allerlei talen en ging de hele wereld over.

Zo was er ook een jongen die als kind voor dieren zorgde, en die jaren later een wijze leraar werd. Hij werd door zijn leerlingen Kong Futzu genoemd: meester Kong. Later leerde de hele wereld hem kennen als Confucius, de oude leraar die lang geleden door China trok om de mensen te laten delen in zijn wijsheid.

Alle kinderen in India kennen het verhaal van een prins die op reis ging om het leven te ontdekken.

Naar: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Maak deze opdracht alleen.

- 1 In welk land ben jij geboren?
- 2 Komen er speciale verhalen uit dat land? Leg zo'n speciaal verhaal kort uit.
- 3 Ken je geen verhalen? Zoek dan op internet een verhaal uit jouw geboorteland (of dat van je ouders of grootouders).

Bespreek jouw antwoorden met een klasgenoot.

Opdracht C

Dierenverhalen

Dierenverhalen zijn van alle tijden. Maar vooral in de tijd van de ridders waren ze heel geliefd. Als het donker werd en het vuur in de haard knetterde, kwamen de verhalen los. Een populair dier om over te vertellen was de vos.

In Indonesië en Maleisië, waar dwerghertjes leven, maar ook olifanten, tijgers en krokodillen, zijn de verhalen over Kantjil ontstaan, een hertje dat niet veel groter is dan een boek.

Er was een tijd dat veel Afrikanen als slaven werden meegenomen naar plantages in Amerika, op de Antillen of in Suriname. Onder het werk vertelden ze elkaar stiekem verhalen. Iedereen kende er wel een paar uit zijn hoofd. Veel van die verhalen gingen over een ondeugende spin die Anansi heette. Ook na het afschaffen van de slavernij bleven de mensen elkaar Anansi-verhalen vertellen.

Naar: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Maak deze opdracht alleen of in een groepje.

- 1 Welke bekende dierenverhalen ken jij uit boeken?
- 2 Worden er bij jou thuis of in de familie dierenverhalen verteld? Schrijf er kort iets over op.
- 3 Ook in spreekwoorden komen veel dieren voor. Wat betekenen de volgende spreekwoorden?
 - a Blaffende honden bijten niet.
 - b Al draagt een aap een gouden ring, het is en blijft een lelijk ding.
 - c Je weet nooit hoe een koe een haas vangt.
 - d Elke vogel zingt zoals hij gebekt is.
- 4 Zoek zelf nog drie spreekwoorden waar een dier in voorkomt. Schrijf erbij wat de betekenis is.

Opdracht D

Legendarische helden

In het Midden-Oosten gaat al vierduizend jaar het verhaal over de beroemde koning Gilgamesj: Hij die alles gezien heeft. Achthonderd jaar geleden leefde in Turkije Nasreddin, een bekende leermeester, rechter, adviseur, priester, kortom een hodja. Je kunt hem vergelijken met Tijl Uilenspiegel in België, Don Quichot in Spanje, Baron von Münchhausen in Duitsland, Dik Trom en Pietje Bell in Nederland. Tweeduizend jaar geleden was koningin Cleopatra van Egypte de machtigste vrouw op aarde. Over het indianenmeisje Pocahontas zijn al veel verhalen verteld. Alles wat over haar bekend is, staat in het dagboek van de Engelse kapitein John Smith. Heel soms duikt er een verhaal op over een kind dat is opgevoed door dieren.

Naar: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Maak deze opdracht alleen.

- 1 Wanneer is iemand een held?
- 2 Zoek twee boeken over legendarische helden. Schrijf de titel, de schrijver en het jaar van verschijnen op.
- 3 Welke films met een held in de hoofdrol heb jij gezien?
- 4 Wie vind jij een held? En waarom?

Bespreek jouw antwoorden met een klasgenoot.

Opdracht E

Ridderverhalen

Als een ridder en een jonkvrouw kinderen kregen, begonnen ze al snel na te denken over een belangrijke kwestie: Met wie laten we onze zoon of dochter later trouwen? Het antwoord was meestal: Als het kan, met iemand van adel, iemand met geld, met land, met macht. Of die zoon of dochter ook een beetje verliefd was, deed er niet toe. Toch droomden alle ridders in de riddertijd van echte liefde. Daarover vertelden ze elkaar verhalen bij het haardvuur. Hoe onbereikbaar de liefde, hoe mooier het verhaal.

Van alle ridderverhalen zijn die over koning Arthur het bekendst. Niemand weet of deze Engelse koning en zijn ridders van de Ronde Tafel echt hebben bestaan.

Naar: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Ridderverhalen

Karel ende Elegast

Karel de Grote heerste over heel Europa. Over hem en zijn vrienden werden veel verhalen verteld. De fraaie historie over Elegast bestaat uit 1400 verzen op rijm en is geschreven in het Middelnederlands.

Floris ende Blancefloer

Als ridders ergens van hielden, dan was het wel van verhalen over de liefde. Een Franse schrijver schreef over een onmogelijke liefde tussen een prins en een slavin.

"We doen haar weg" zei de koning. Dat werd het begin van een lange zoektocht.

Koning Arthur en de zoektocht naar de Heilige Graal

In veel verhalen over koning Arthur en de ridders van de Ronde Tafel wordt gezocht naar een bijzondere schat. Niemand weet hoe die schat eruitziet. Is het een gouden schaal? Een drinkbeker? Of zijn de ridders eigenlijk op zoek naar het Grote Geluk?

Robin Hood

Meestal verstoppen Robin Hood en zijn vrienden zich in het bos van Sherwood. De sheriff van Nottingham is altijd naar hen op zoek. Op een dag waagt zich een vreemdeling in het bos. Robin gaat meteen de strijd aan en... verliest. Wie is zijn geheime tegenstander?

De vernuftige edelman Don Quichot

Schrijver Miguel de Cervantes schreef een boek over een sukkelige held die hij Don Quichot van La Mancha noemde. Deze zelfbenoemde ridder las zoveel ridderverhalen dat de kolderhem naar de kop steeg en hij zelfs de strijd aan ging met windmolens.

Maak deze opdracht samen met drie klasgenoten.

Jullie gaan discussiëren over een van de volgende stellingen:

- Ridderverhalen zijn alleen voor jongens.
- Door ridderverhalen ga je ook andere boeken lezen.
- Ridderverhalen zijn perfect om te verfilmen.

1 Kies samen een stelling.

2 Ter voorbereiding beantwoordt ieder voor zich de volgende vragen:

a Ik ben het met deze stelling eens/niet eens, omdat ik weet dat ...

b Ik ben het met deze stelling eens/niet eens, omdat ik heb meegemaakt dat ...

3 Begin jullie discussie. Dit doe je aan de hand van de volgende regels:

- Luister naar elkaar.
- Laat elkaar uitpraten.
- Blijf bij het onderwerp.
- Zeg: 'Ik vind ..., omdat ...'

Naar: *Discussieregels* van Stichting Discussiëren Kun Je Leren.

4 Hebben jullie samen een antwoord kunnen vinden op de stelling waar iedereen het mee eens is? Zo ja, wat is jullie antwoord?

Opdracht F

Ontstaansverhalen

Over het ontstaan van de mens zijn veel verschillende verhalen verteld. Elke cultuur en elk geloof heeft zijn eigen verhalen. Zo ging in de verhalen van de Maya's een hele raad van goden aan de slag om mensen te scheppen, geloofden de oorspronkelijke bewoners van Noord-Amerika in het opperhoofd Nanabozho dat van gedaante kon veranderen, stelden de Egyptenaren vragen over de zon, maan en sterren en staat er in de Bijbel en de Koran een verhaal over een gigantische overstroming waarbij alleen de mensen en dieren aan boord van een speciaal gebouwd schip deze ramp overleefden. Alle kinderen in Australië weten over de Droomtijd, de tijd dat alles nieuw was, de tijd dat de voorouders het land, de bergen en de rivieren maakten en alle dingen hun naam gaven. De Noormannen, de Vikingen en de Germanen geloven dat de wereld gemaakt is door iemand met allerlei namen. Zijn eerste naam is Odin. Maar sommigen noemen hem liever Wodan.

Naar: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Maak deze opdracht met z'n tweeën.

- 1 Zoek van twee van de genoemde ontstaansverhalen het verhaal op en lees het. Je kunt ze vinden in het boek *Het verhaal vertelt...* of op internet.
- 2 Waarom hebben jullie deze twee verhalen gekozen?
- 3 Welk verhaal vinden jullie het mooist en waarom?

Opdracht G

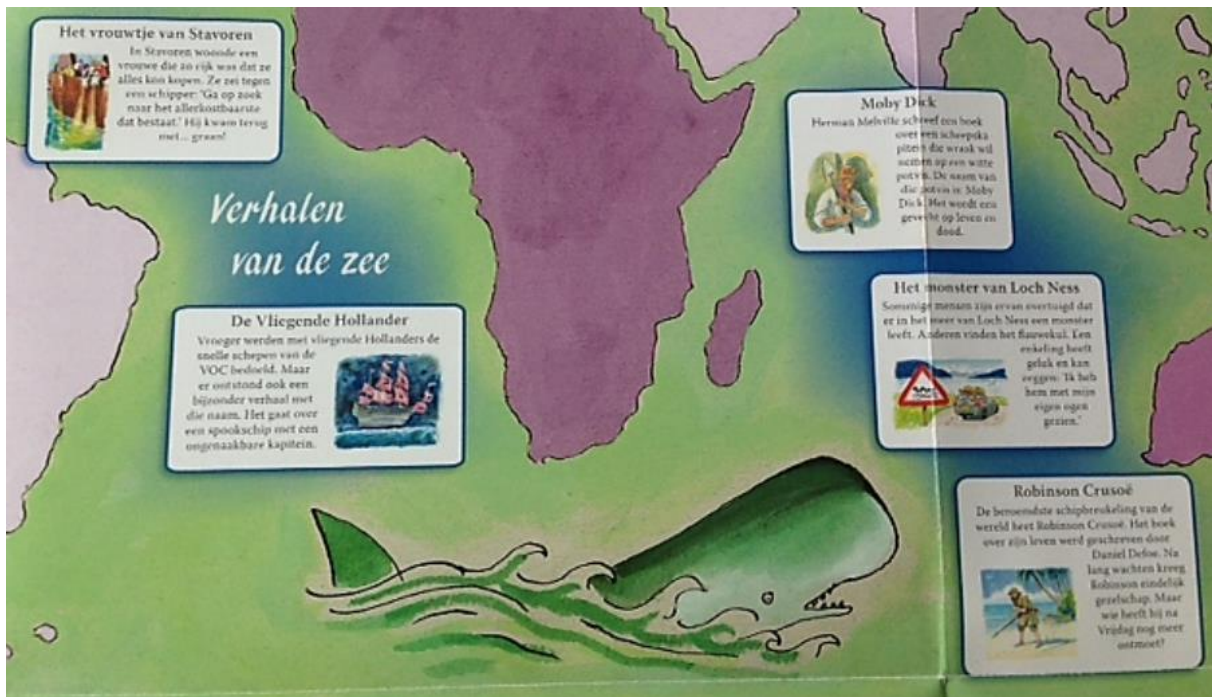
Verhalen van de zee

Iedere zeeman die lang geleden thuiskwam van een wereldreis, kon wel een verhaal vertellen over een schip dat plotseling opdoemde uit de mist, een zogenaamd spookschip. Voor een zeeman is een schipbreuk het ergste dat hem kan overkomen. Een schip dat kapot slaat op een rots is reddeloos. Het is heel wat zeelieden overkomen. Ze hielden zich drijvend aan alles wat ze konden vinden: een reddingsboei, een plank of een ton. Met een beetje geluk bereikten ze zo veilig de vaste wal. Met een beetje minder geluk spoelden ze aan op de kust van een onbewoond eiland. Dan moesten ze zien te overleven.

Er was ook een tijd dat zeelieden thuiskwamen met het verhaal: 'We zagen wezens die half vrouw waren en half vis.' Vaak werden die verhalen geloofd. Nu denken we dat zeemeerminnen niet bestaan. Toch gaan er elk jaar mensen speciaal op vakantie naar Schotland om naar het monster van Loch Ness op zoek te gaan. Maar het echte bewijs voor zijn bestaan is nog nooit geleverd.

Naar: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Maak deze opdracht in een groepje van vier.

- 1 Zoek samen twee verhalen over zee. Dit kunnen verhalen over zeemonsters zijn, over spookschepen ... als de zee maar een rol speelt in het verhaal.
- 2 Maak tweetallen en verdeel de verhalen.
- 3 Per tweetal beantwoorden jullie de volgende vragen over jullie verhaal:
 - a Wat is de titel van jullie verhaal?
 - b Uit welke tijd stamt het verhaal?
 - c Is er een film of lied gemaakt over jullie verhaal? Zo ja, schrijf de titels op, of nog leuker: laat een stukje zien of horen (schrijf de links op).
- 4 Maak ieder een strip van vier plaatjes over jullie verhaal.
- 5 Bekijk elkaars stripverhaal.
- 6 Geef een top (wat vind je mooi) en een tip (wat kan beter).

Opdracht H

Sprookjes

Alle sprookjes beginnen met: Er was eens ... Dat hoort zo. Daar zijn het sprookjes voor. Sprookjes spelen zich af in een ver verleden. Maar niemand weet precies wanneer het was. Sprookjes spelen zich ergens af. Maar niemand weet precies waar. In sprookjes komen veel koningen, koninginnen, prinses en prinsessen voor. Maar niemand weet precies hoe ze heten, want sprookjesfiguren hebben bijnamen. Ze heten Doornroosje, Klein Duimpje of Sneeuwwitje. Sprookjesfiguren krijgen altijd een opdracht. Ze moeten een draak verslaan, een toverspreuk vinden of een prinses bevrijden uit een toren. In sprookjes zijn cijfers belangrijk. Vooral de cijfers 3 en 7. Hans Christian Andersen, een beroemd sprookjesschrijver, schreef dat de meeste sprookjes mensen een spiegel voorhouden. Ze kunnen er iets van leren.

Naar: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Maak deze opdracht met z'n tweeën.

Zoek vier sprookjes. Vul daarvoor het schema in. Vergeet de titels niet!

	Sprookje 1	Sprookje 2	Sprookje 3	Sprookje 4
	Titel:	Titel:	Titel:	Titel:
Wie is de hoofdpersoon?				
Wat is de bijnaam van de hoofdpersoon?				
Wat is de opdracht van de hoofdpersoon?				
Welke typische sprookjesfiguren komen in dit sprookje voor?				
Welke cijfers zijn belangrijk in dit sprookje?				
Wat betekenen deze cijfers?				
Wat kun je leren van dit sprookje?				

Opdracht I VERPLICHTE OPDRACHT

Deze opdracht maak je met z'n tweeën.

1 Lees de flaptekst.

Joshua Perle is verbannen naar onze wereld, naar het Parijs van de jaren dertig. Maar hij wil terug naar zijn eigen wereld, die van feeën, sprookjesprinsen en magie. Daar wacht zijn grote liefde op hem, dat weet hij zeker. Hij móét een manier vinden om bij haar te komen. Maar hoe kan hij een wereld bereiken waarvan iedereen zegt dat die alleen in de fantasie en in boeken bestaat?

Uit: *Het schrift van Perle*, Timothée de Fombelle, Querido, 2016.

2 Lees het fragment.

Wie kon nu weten dat ze een fee was geweest?

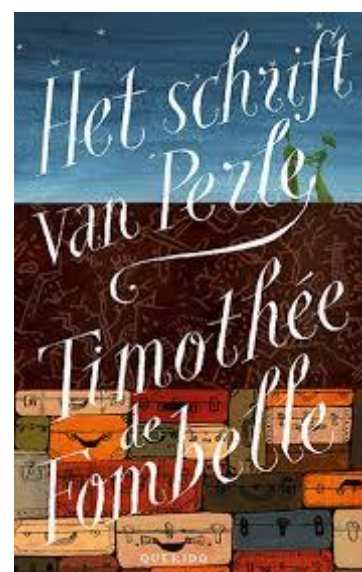
Ze was uit het raam van de toren ontsnapt door haar kleren kapot te scheuren en als een touw aan elkaar te knopen. Klimmen feeën op die manier langs kasteelmuren naar beneden? Het enige wat ze nog aanhad, was een lang wit hemd dat ze later in het maanlicht van een waslijn had gepakt. Ze rende in het donker over het zand. Een dag geleden had ze al haar toverkracht afgestaan. Nu was ze een gewoon meisje. Alleen iets verwarder, iets rustelozter, iets mooier dan de meisjes van haar leeftijd. Het strand was breed en wit. Erachter lag een donker bos, ervoor kwamen de golven aanrollen, met opspattend schuim en overal het geluid van de zee, de aangename warmte van de nacht, waarin alles meer oplichtte dan overdag.

Ze rende over het natte zand. Haar voeten zakten er niet in weg maar vormden bij elke sprong een kring van water met krabbetjes. Ze kon niet meer. Ze wist niet hoe laat het was, ze wist alleen dat om middernacht alles afgelopen zou zijn.

Dan zou hij dood zijn.

De vorige dag zou ze nog moeiteloos over de golven hebben gegleden of over de bomen hebben gevlogen om er sneller te kunnen zijn.

De vorige dag was ze nog een fee.

Uit: *Het schrift van Perle*, Timothée de Fombelle, Querido, 2016.

3 Vul samen het schema in. Waarschijnlijk kun je in de laatste kolom niet overal iets invullen. Zet dan een kruisje.

Verhaalsoort	Kenmerk	Voorbeeld uit flaptekst of fragment
Griekse en Romeinse mythe		
wijsheid uit het Oosten		
dierenverhaal		
legendarische held		
ridderverhaal		
ontstaansverhaal		
verhaal van de zee		
sprookje		

4 Vergelijk jullie ingevulde schema met dat van een ander tweetal. Verbeter en vul jullie schema zo nodig aan.

Opdracht J VERPLICHTE OPDRACHT

Sagen

Een kort verhaal dat jaar in jaar uit wordt doorverteld, heet een sage. Dat woord 'sage' komt van het woord 'zeggen'.

Een verhaal kan worden verteld of gelezen. Een verhaal kan ook worden gespeeld. Dan is het een toneelstuk. Als een verhaal wordt gezongen, is het een musical of een opera.

Naar: *Het verhaal vertelt...* van Arend van Dam en Alex de Wolf, Van Holkema & Warendorf, 2015.

Maak deze opdracht alleen.

Vul het schema in over de door jou gekozen opdrachten (keuze uit opdracht A t/m H). Vergeet niet de letters van de opdrachten in te vullen!

	Opdracht	Opdracht	Opdracht
Bestaat er van deze verhaalsoort ook een sage?			
Waarom is er wel een sage?			
Waarom is er geen sage?			
Is er een toneelstuk van dit verhaal gemaakt? Ja? - Wat is de titel? - Wat is de link?			
Is er een musical van dit verhaal gemaakt? Ja? - Wat is de titel? - Wat is de link?			
Is er een opera van dit verhaal gemaakt? Ja? - Wat is de titel? - Wat is de link?			

Opdracht K VERPLICHTE OPDRACHT

Je gaat nu zelf een verhaal schrijven.

Gebruik hierbij het volgende stappenplan:

- 1 Kies een verhaalsoort uit.
- 2 Bedenk een hoofdpersoon, een held of een dier.
- 3 Wat kun je leren van jouw verhaal?
- 4 Waar speelt jouw verhaal zich af?
- 5 In welke tijd speelt jouw verhaal zich af?
- 6 Zorg ervoor dat alle kenmerken van jouw verhaalsoort in je verhaal zitten.

Een verhaal bestaat uit drie delen:

1 Inleiding

Hierin stel je de hoofdpersoon voor en wordt duidelijk wat voor soort verhaal dit is. Ook weet de lezer waar en wanneer het verhaal zich afspeelt.

2 Middenstuk

Er gebeurt iets wat opgelost moet worden.

3 Slot

De wijsheid/moraal (dat wat de lezer van het verhaal kan leren) wordt duidelijk en er is een gesloten einde. Een gesloten einde kan een gelukkig einde zijn of een zielig einde. Het verhaal is in ieder geval af. Je weet wat er gebeurt met de hoofdpersoon.

Veel schrijfplezier!

Laat jouw verhaal aan een klasgenoot lezen. Luister goed welke tips jouw klasgenoot voor jou heeft (bijvoorbeeld spelfouten waar je zelf overheen gelezen hebt of een middenstuk dat niet klopt) en geniet van de complimenten die je krijgt! Verbeter zo nodig jouw verhaal.

